

H5 – Faringsovervågning

Nyfødt pattgris, der er observeret rettidigt.

Tag rettidigt hånd om de søer og pattegrise, der får problemer:

1. Mælk i yver, hævede skamlæber og slim fra skeden er tegn på nærtstående faring.
2. Under faringen bør soen tilses mindst hver halve time.
3. Skriv op, hvor mange grise der er født og noter klokkeslæt for tilsynet.
4. Der skal højst være en time mellem de første tre grise og herefter maksimalt en halv time mellem grisene. Giv fødselshjælp, hvis der ikke er født nye grise ved et tilsyn, hvis alle grise i kullet er tørre, eller hvis soen ser ud til at have presseveer, uden at der fødes grise.
5. Grise, som er små eller svage, hjælpes til yveret og sikres råmælk. Om nødvendigt varmes de, ved at de placeres under varmelampen.
6. Vurdér om faringen er afsluttet. Ved tvivl undersøges fødselskanalen.
7. Når soen er færdig med at fare, skal soens sundhed vurderes. Mærk efter enkelte hårde mælkekirtler, og vurdér soens ædelyst og villighed til at give mælk.

Et dårligt faringsforløb, der ikke er blevet overvåget.

For soen medfører mangelfuld faringsovervågning at:

- Et dårligt faringsforløb ikke opdages.
- Soen afkræftes og får sværere ved at komme i gang med den efterfølgende diegivning.

For pattegrisene medfører mangelfuld faringsovervågning at:

- Antal grise, der dør af iltmangel, stiger.
- Svage grise dør, da de ikke får råmælk og varme

H5 – Faringsovervågning

1.	1-3 dage før faringen hæver soens vulva og bliver rød. Fra 24 timer før faring, kan der malkes klar væske ud af yveret. Fra der er cirka 12 timer til faring, kan der malkes råmælk ud af yveret og der kan ses klart slim i skeden.
2.	Hvis der ikke er født grise den sidste time, så vurder, om der er færre grise i kuldet end forventet. Hvis der samtidig kun er kommet 1-2 efterbyrder, eller hvis soen er urolig, så bør der gennemføres fødselshjælp, se H6 – Fødselshjælp. Ved fødselshjælp stresses soen, og veeerne vil ofte være svage i den følgende time. Dette forsinker faringen. Derfor skal der kun gennemføres fødselshjælp, hvis der er mistanke om, at der er noget galt.
3.	Skriv på sokortet eller på en faringsoversigt ved hver so, hvor mange grise, der var ved tilsynet. Ved næste tilsyn kan du se, om der er født flere grise. Skriv eventuelt klokkeslættet for hvert tilsyn. Her kan bruges en F-skive eller registrere på LISA (Faringsovervågning VengSystem A/S).
	
4.	Der må højst være en time mellem hver af de første tre grise og herefter maksimalt en halv time mellem grisene. Hvis der kun er tørre grise ved et tilsyn, har soen ikke fået grise den sidste halve time. Den normale faring varer cirka 6 timer. Dette betyder, at der ved lav kuldstørrelse er lang tid imellem grisene, mens der er kort tid imellem grisene ved høj kuld-størrelse. Generelt er der 10 minutter imellem grisene, men der kan komme pauser på op til en time. Lange pauser skyldes ofte, at faringen er gået i stå. Her bør der gribes ind med fødselshjælp, da risikoen for dødfødte grise ellers øges. Hvis der i besætningen er mange dødfødte grise, kan natovervågning være en god idé.
5.	Små eller svage grise har svært ved at komme til yveret. De skal sikres råmælk. Hvis du opdager dem sent, så de er blevet kolde og svage, så kan de lægges under varmelampen eller i en varmekasse. Både kulde og sult ødelægger tarmens overflade hos nyfødte grise. Råmælk sikres ved at hjælpe grisen til yveret, malke råmælk ud i munden på grisen eller ved at have en råmælksbank (se nedenfor).
6.	Når det vurderes, at faringen er færdig, vil soen være rolig og tage sig af grisene, have ædelyst og der ligger mange efterbyrder bag soen (en efterbyrd pr. gris). Ved tvivl gives fødselshjælp, så soen kan føde evt. tilbageholdt efterbyrd. Se H6 – Fødselshjælp.
7.	Faringen er hård for soen. Hvis soen er syg efter faringen, skal den behandles, så so og grise kommer til at fungere.

Udmalkning af råmælk til svage grise	
*	Mælken kan malkes ud i munden på grisen.
*	Malk ud i en kop. Vælg en rolig so, der er i gang med, eller lige er blevet færdig med, at fare. Brug hånden på samme måde som ved håndmalkning af en ko. Råmælk kan efterfølgende tildes de svage grise med fx en engangssprøjte (se H7). 10 ml råmælk er nok til at sikre en lille pattegris nok antistoffer, men grisen skal efterfølgende have nok råmælk eller mælk til at overleve det første døgn. Regn med mindst 150 g mælk til at sikre overlevelsen af en gris på 800 g det første døgn.